

การกำหนดนโยบายธุรกิจโฮมสเตย์ของไทย
Thai Home-Stay Business Policy Formulation

บุญตัน ดอกไร่สง ** และ ปิยะนันต์ จันทร์แขกหล้า*
Boontan Dokthaisong and Piyanun Chankheakla

** ศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต
วังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

* นักวิจัยประจำ สถาบันวิชาการไทยวิจัยพัฒนาการจัดการ

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคโฮมสเตย์และแนวทางการกำหนดนโยบายโฮมสเตย์ของไทย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชน นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการให้บริการธุรกิจโฮมสเตย์ เขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดกระบี่ การวิเคราะห์ผลการศึกษาโดยใช้เหตุผลตามหลักตรรกะ (Logical Reasoning) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาสร้างข้อสรุป (Generalization) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า 1) ธุรกิจโฮมสเตย์สามารถมีรายได้เสริมของผู้ประกอบการ รัฐบาลควรมีนโยบายสนับสนุนกลยุทธ์ด้านงบประมาณ กลยุทธ์ทางมาตรฐานความปลอดภัย และส่งเสริมอัตลักษณ์ชุมชนให้เด่นชัดมากขึ้น 2) รัฐบาลเป็นหน่วยงานสำคัญในการบูรณาการในการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน ป้องกันกลุ่มทุนแสวงหาประโยชน์จากโฮมสเตย์ จึงควรให้ชาวบ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานโฮมสเตย์ การประชาสัมพันธ์เชิงรุกของโฮมสเตย์ ส่งเสริมสนับสนุนเงินทุน

คำสำคัญ : การกำหนดนโยบาย, โฮมสเตย์

Abstract

This research aimed to study the problem of home-stay and to formulate Thai home-stay policy. It was a mixed methods research. The samples were people, tourists and entrepreneurs in Chiangmai, Prajuabkirkhun, and Krabi. It was analyzed by logical reasoning method to get generalization. The research result found that 1) home-stay business should be support income of entrepreneurs and the government should have the policy to support the budget strategy, safety strategy and support the community identities. 2) the government was the important organization to integrate the clearly policy that protect the capitalists who wanted to get benefit from home-stay business, so it should have more participation by people and local government to initiate the local standard of home-stay, and also gave more information about home-stay and including capital support for each local home-stay.

Keywords : Policy Formulation, Homestay

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์กำลังเป็นที่นิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่สามารถเข้ามาท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชนที่มีเอกลักษณ์ วัฒนธรรมเฉพาะตัว เนื่องจากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์มีหลากหลายรูปแบบให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกท่องเที่ยวตามความต้องการและมีให้บริการทั่วทุกภูมิภาคพร้อมทั้งนี้ยังเป็นการส่งเสริมรายได้ให้กับคนในชุมชนอันนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ทั้งนี้ปัจจุบันพบว่าธุรกิจโฮมสเตย์มีจำนวนมาก ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพ การฉวยโอกาสได้ประโยชน์จากการทำธุรกิจโฮมสเตย์ในการหลอกล่อกฎหมาย และการที่นักท่องเที่ยวสามารถใช้ชีวิตใกล้ชิดกับธรรมชาติได้เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้เกิดปัญหาการเสื่อมโทรมของทรัพยากรในพื้นที่ เอกลักษณ์ของความเป็นชุมชนลดลง บิดเบือนวัฒนธรรมชุมชนเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ปัญหาการบริหารการจัดการของชุมชนที่ขาดทิศทาง ขาดแหล่งข้อมูลสื่อสารของชุมชน ปัญหาเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก ปัญหาด้านความปลอดภัย

จึงกล่าวได้ว่าการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหรือกิจการที่พิกโฮมสเตย์มีความจำเป็นในการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวพร้อมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อการส่งเสริมชุมชนในการประกอบกิจการที่พิกโฮมสเตย์และป้องกันแสวงหาประโยชน์จากผู้ประกอบการโดยอิงอาศัยกระแส “โฮมสเตย์” ผนวกเป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจโรงแรม หรือรีสอร์ท หรือเพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การเลี่ยงภาษี หรือกลยุทธ์ทางการตลาด เป็นเหตุทำให้การกำหนดนโยบายที่ชัดเจนจัดทำยุทธศาสตร์ในการส่งเสริม ควบคุม และพัฒนาธุรกิจโฮมสเตย์อันจะทำให้เศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง สร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น ป้องกันปัญหาอาชญากรรม และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยว การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผล พัฒนาระบบงานในการสร้างเครือข่ายภาคีระหว่งนานาชาติเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคโฮมสเตย์ของไทย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการกำหนดนโยบายโฮมสเตย์ของไทย

วิธีการดำเนินการศึกษา

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Documentary) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) สนับสนุนข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสารทฤษฎี เช่น หนังสือ ตำรา วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์ เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ รายงานผลการวิจัยต่างๆ กฎหมาย พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนี้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้ประกอบการให้บริการธุรกิจโฮมสเตย์ จำนวน 12 คน เขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดกระบี่ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) วิเคราะห์แนวทางศึกษาตามกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ของวิจัยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา สร้างข้อสรุป (Generalization)

กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชน นักท่องเที่ยวในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดกระบี่ โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) จำนวนจังหวัดละ 300 ชุด กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 900 ตัวอย่าง

การวิเคราะห์ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้เหตุผลตามหลักตรรกะ (Logical Reasoning) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาสร้างข้อสรุป (Generalization) การวิเคราะห์เชิงปริมาณได้ใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product – Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษารูทกิจโฮมสเตย์

การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ 1) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวรูปแบบธุรกิจโฮมสเตย์ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดกระบี่ โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ที่กำลังท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรมโบราณสถาน ซึ่งสามารถได้จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 900 ตัวอย่าง

ผลการศึกษา

สำหรับผลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ จากการศึกษาพบว่า ประชาชนที่แสดงความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวรูปแบบธุรกิจโฮมสเตย์ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาภายในจังหวัด จำนวน 513 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0 มีนักท่องเที่ยวมีอายุระหว่าง 26-40 จำนวน 701 คน คิดเป็นร้อยละ 56.1 มีรายได้ไม่เกิน 15,000 บาท จำนวน 675 คน คิดเป็นร้อยละ 54.0 ลักษณะการเดินทางเป็นกลุ่ม จำนวน 712 คน คิดเป็นร้อยละ 57.0 ส่วนใหญ่เดินทางแบบไปกลับ จำนวน 913 คน คิดเป็นร้อยละ 73.0 และ ค้างคืน จำนวน 337 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 ส่วนใหญ่ไม่เคยพักในโฮมสเตย์ จำนวน 1,037 คน คิดเป็นร้อยละ 83.0

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ายากให้ที่พักเตรียมความพร้อมด้านการบริการที่ดี จำนวน 587 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 โดยยอมรับในด้านราคาพักมากกว่า 500 บาทขึ้นไป สำหรับการเข้าเช่า สิ่งที่ทำให้ตัดสินใจพักในโฮมสเตย์มากกว่าโรงแรมมากที่สุดคือบรรยากาศของที่พัก จำนวน 925 คน คิดเป็นร้อยละ 74.0 โดยส่วนใหญ่มีความสนใจพักโฮมสเตย์ จำนวน 863 คน คิดเป็นร้อยละ 69.0

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ประกอบการ ผู้ให้บริการหรือผู้มีส่วนได้เสียในธุรกิจโฮมสเตย์ โดยสุ่มแบบเจาะจงในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดกระบี่ โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ซึ่งสามารถได้จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 134 ตัวอย่าง ผลการศึกษาสามารถวิเคราะห์ผลได้ดังต่อไปนี้ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการ/เจ้าของ จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 61.2 มีความต้องการให้บ้านเป็นโฮมสเตย์ เนื่องจากส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เพียงพอ จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 61.9 รองลงมาได้แก่ สถานที่มีความพร้อมสูง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 18.7 มีสภาพแวดล้อมเหมาะกับการทำโฮมสเตย์ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7 หรือเห็นว่าใกล้แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 75.4

ผู้ประกอบการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคิดเห็นต่อการยอมรับต่อการพัฒนากฎหมายรองรับธุรกิจโฮมสเตย์เพื่อให้เกิดระบบคุณภาพและมาตรฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.06$, S.D.=.480) เมื่อพิจารณาตามมาตรฐานรายด้าน เห็นว่าควรส่งเสริมด้านธรรมาภิบาลของเจ้าบ้านและสมาชิก ($\bar{x} = 4.24$, S.D. = .547) มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ ($\bar{x} = 4.19$, S.D. = .634) ด้านรายการ นำเที่ยว ($\bar{x} = 4.10$, S.D. = .653) ด้านการบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์ ($\bar{x} = 4.08$, S.D. = .403) ด้านอาหาร ($\bar{x} = 4.07$, S.D. = .545) ด้านที่พัก ($\bar{x} = 4.04$, S.D. = .541) ด้านความปลอดภัย ($\bar{x} = 4.04$, S.D. = .547) ด้านวัฒนธรรม ($\bar{x} = 4.04$, S.D. = .547) ด้านการสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชน ($\bar{x} = 4.04$, S.D. = .540) และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.00$, S.D. = .605)

ผู้ประกอบการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคิดเห็นต่อการยอมรับวิธีการและเกณฑ์การประเมินมาตรฐานโสมสเตย์ไทยเพื่อให้เกิดระบบคุณภาพและมาตรฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.18$, S.D. = .415) ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการให้โสมสเตย์ที่ผ่านการรับรองแล้วสามารถใช้เอกสารหรือหลักฐานการรับรองมาตรฐานเป็นหนังสือประกอบการพิจารณารับการสนับสนุนทางการเงินจากสถาบันทางการเงินได้ ($\bar{x} = 4.35$, S.D. = .585) มากที่สุด รองลงมาได้แก่ เห็นด้วยกับการจัดทำ การประเมินมาตรฐานโสมสเตย์ไทย ($\bar{x} = 4.28$, S.D. = .646) เห็นด้วยให้กรมการท่องเที่ยวทำหน้าที่เป็นฝ่ายทะเบียนในการจัดทำ การประเมินมาตรฐานโสมสเตย์ไทย ($\bar{x} = 4.13$, S.D. = .624) เห็นด้วยให้มีการประเมินมาตรฐานโสมสเตย์ไทยที่ขึ้นทะเบียนแล้วทุก 3 ปี ($\bar{x} = 4.10$, S.D. = .654) และสุดท้ายเห็นด้วยให้การประเมินโสมสเตย์มีเจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น สถาบันการศึกษาในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินเพื่อประสิทธิภาพประสิทธิผลในการให้ใบอนุญาตและความโปร่งใส ($\bar{x} = 4.05$, S.D. = .594) ผู้ประกอบการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคิดเห็นต่อการพิจารณาเรื่องร้องเรียน การอุทธรณ์ และการส่งเสริมมาตรฐานโสมสเตย์ไทยเพื่อให้เกิดระบบคุณภาพและมาตรฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.62$, S.D. = .360) เมื่อพิจารณาตามรายชื่อเห็นด้วยให้ส่วนราชการอื่นๆ สนับสนุนงบประมาณในด้านการปรับปรุงโสมสเตย์ได้ ($\bar{x} = 3.83$, S.D. = .467) มากที่สุด รองลงมาได้แก่ เห็นด้วยกับการลงโทษผู้ประกอบการโสมสเตย์ที่ได้รับการตัดสินว่าผิด ด้วยการถอดถอนหนังสือรับรอง ($\bar{x} = 3.70$, S.D. = .576) เห็นด้วยให้มีการอุทธรณ์แก่ผู้ประกอบการโสมสเตย์ที่ได้รับการตัดสินว่าผิดต่ออธิบดีกรมการท่องเที่ยวได้ ($\bar{x} = 3.55$, S.D. = .632) เห็นด้วยที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มโสมสเตย์ของชุมชน ($\bar{x} = 3.55$, S.D. = .608) และสุดท้ายเห็นด้วยกับการร้องเรียน ของผู้ใช้บริการหากไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการให้บริการของผู้ประกอบการโสมสเตย์ ($\bar{x} = 3.49$, S.D. = .597)

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยมาตรฐานธุรกิจโสมสเตย์มีความสัมพันธ์กับการยอมรับวิธีการ และเกณฑ์การประเมินต่อการพัฒนากฎหมายรองรับธุรกิจโสมสเตย์ใน

เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.374$, $Sig.=.000$) โดยที่ ปัจจัยมาตรฐานธุรกิจโฮมสเตย์ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ด้านที่พัก มาตรฐานที่ 2 ด้านอาหาร มาตรฐานที่ 3 ด้านความปลอดภัย มาตรฐานที่ 4 ด้านอัยาศัยโมตรีของเจ้าบ้านและสมาชิกมาตรฐานที่ 5 ด้านรายการนำเที่ยว มาตรฐานที่ 6 ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มาตรฐานที่ 7 ด้านวัฒนธรรม มาตรฐานที่ 8 ด้านการสร้างคุณค่า และมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชน มาตรฐานที่ 9 ด้านการบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์ และ มาตรฐานที่ 10 ด้านการประชาสัมพันธ์ ทุกด้านมีความสัมพันธ์กับการยอมรับวิธีการและเกณฑ์การประเมินต่อการพัฒนาคุณภาพรองรับธุรกิจโฮมสเตย์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาตามสมการพยากรณ์ พบว่า การศึกษาและพัฒนาคุณภาพรองรับธุรกิจโฮม สเตย์เพื่อให้เกิดระบบคุณภาพและมาตรฐาน จากกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 135 คน ที่มีปัจจัยมาตรฐานธุรกิจโฮมสเตย์ ได้แก่ ด้านวัฒนธรรม (X7) ด้านที่พัก (X1) จะมีแนวโน้มส่งผลให้มีการศึกษาและพัฒนาคุณภาพรองรับธุรกิจโฮมสเตย์เพื่อให้เกิดระบบคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมและเด่นชัดได้ดีขึ้น

สำหรับผลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า จากการศึกษาสัมภาษณ์ตัวแทนโฮมสเตย์ที่ผ่านการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ปี 2557 – 2560 ส่วนใหญ่เห็นว่า ภาครัฐและภาคเอกชนมุ่งส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติสนใจในการท่องเที่ยวในรูปแบบที่พักที่สามารถสัมผัสวัฒนธรรมโดยกรมการท่องเที่ยวส่งเสริมให้ชาวบ้านในท้องถิ่นจัดสถานที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเข้าพักลักษณะโฮมสเตย์ โดยมีกรมการท่องเที่ยวเป็นหน่วยงานทำหน้าที่กำกับดูแลในการออกใบอนุญาต ซึ่งกฎระเบียบ กรอบดัชนีชี้วัดคุณภาพมาตรฐานการจัดการโฮมสเตย์มีความเหมาะสมกับการออกใบอนุญาตให้กับผู้ประกอบการโฮมสเตย์ แต่สภาพปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการโฮมสเตย์ส่วนใหญ่เห็นว่าเกิดจากการขาดงบประมาณในยกระดับการพัฒนาคุณภาพการให้บริการโฮมสเตย์เช่นปรับปรุงสถานที่พัก จุดต้อนรับบริการนักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์นำเที่ยว แผ่นพับ หรือเว็บไซต์ เป็นต้น พร้อมทั้งนี้การจัดทำกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ลด

ปัญหาจำนวนนักท่องเที่ยวที่ยังมีปริมาณที่น้อยกรมการท่องเที่ยวควรมุ่งเน้นส่งเสริมทางการตลาดตลอดทั้ง และ 3) แนวทางในการส่งเสริมพัฒนาโฮมสเตย์ส่วนใหญ่เห็นว่าภาครัฐควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณ สำหรับการพัฒนาคุณภาพการให้บริการโฮมสเตย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการประชาสัมพันธ์ การจัดทำการตลาดของโฮมสเตย์ ทั้งนี้ควรพัฒนาศักยภาพของความรู้ให้กับผู้ประกอบการ การพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการโฮมสเตย์กับชุมชน ซึ่งการส่งเสริมดังกล่าวข้างต้นเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาโฮมสเตย์ให้มีความเข้มแข็งกับกลุ่มโฮมสเตย์ เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถการกระจายผลประโยชน์และรายได้ให้กับคนในชุมชน ด้วยระบบการทำงานของกลุ่มโฮมสเตย์ที่มีโปร่งใสและมีมาตรการในการควบคุมการให้บริการ

นอกจากนี้ในส่วนของการวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า

1) ลักษณะของโฮมสเตย์ไทย พบว่า การท่องเที่ยวลักษณะโฮมสเตย์ คือ 1) ชุมชนท้องถิ่นอาจมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม สามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือน 2) การเข้าถึงพื้นที่ที่มีการเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยว 3) การให้บริการท่องเที่ยวในชุมชน เช่น สินค้าที่ระลึกหรือสินค้าพื้นเมือง การแสดงทางวัฒนธรรมหรือวิถีชุมชน การนำเที่ยว การพักค้างแรมในหมู่บ้าน (ทิพวรรณ พุ่มมณี, 2546 : 184-186) ที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท หรือโฮมสเตย์ (Home-Stay) คือ บ้านที่อยู่ในชุมชนชนบทที่มีประชากรในชุมชนเป็นเจ้าของบ้าน ซึ่งเจ้าของบ้านหรือสมาชิกในครอบครัวอาศัยอยู่เป็นประจำ หรือใช้ชีวิตประจำวันอยู่ในบ้านดังกล่าว และมีความพร้อมในการเป็นโฮมสเตย์ ดังนี้ ประการแรก เจ้าของบ้านและสมาชิกในครอบครัว ต้องถือว่าการทำโฮมสเตย์เป็นเพียงรายได้เสริมนอกเหนือจากรายได้จากอาชีพหลักของครอบครัว ประการที่สอง มีพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านเหลือไม่ได้ใช้ประโยชน์ และสามารถนำมาดัดแปลงให้นักท่องเที่ยวเข้าพักได้ ประการที่สาม นักท่องเที่ยวต้องค้างแรม ในบ้านเดียวกับที่เจ้าของบ้านพักอาศัยอยู่ โดยมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตระหว่างกันประการที่สี่ สมาชิกในครอบครัวต้องมีความยินดีและเต็มใจที่จะรับนักท่องเที่ยว

เข้าพักแรมในบ้านพร้อมทั้งถ่ายทอดวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นให้แก่นักท่องเที่ยว
ประการที่ห้า เจ้าของบ้านและสมาชิกในครอบครัว ให้ความร่วมมือกับชุมชนในการ
จัดโฮมสเตย์เป็นอย่างดี และประการที่หก บ้านนั้นควรเป็นสมาชิกของกลุ่มชมรมหรือ
สหกรณ์ ที่ร่วมกันจัดการโฮมสเตย์ของชุมชน

2) แนวคิดลักษณะของโฮมสเตย์ต่างประเทศ พบว่า โฮมสเตย์ (Home-Stay) เป็นที่พักที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น การเป็นบ้านพักอาศัยส่วนตัว การมีปฏิสัมพันธ์กับเจ้าของบ้าน หรือครอบครัวเจ้าของบ้าน การแบ่งปันพื้นที่ภายในบ้านส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะ (Lynch & MacWhannel, 2000 : 110-117) กรมการศึกษาและการพัฒนาเด็กปฐมวัย หรือ Department of Education and Early Childhood Development (2015) ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับโฮมสเตย์ว่า โฮมสเตย์ เป็นคำใช้อธิบายกว้างๆ ของการให้บริการที่พักโดยครอบครัวหนึ่งๆ หรือคู่สามีภรรยาหนึ่งๆ หรือบุคคลใดๆ ก็ตาม ที่มีการเก็บค่าเช่าเป็นรายสัปดาห์ โดยค่าเช่านี้เป็นรายจ่ายของผู้เข้าพักที่ครอบคลุมถึงอาหารที่เหมาะสมกับนักศึกษาชาวต่างประเทศ และอาจรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ห้องพักผ่อน อาหารสามมื้อ ที่นอน ตู้เสื้อผ้า ผ้าเช็ดตัว แก๊ส ไฟฟ้า เครื่องทำความร้อนหรือความเย็น น้ำดื่ม การทำความสะอาด พื้นที่พักผ่อนอื่นๆ ในบริเวณบ้าน ตลอดจนถึงโต๊ะเรียน ไฟอ่านหนังสือ และชั้นหนังสือ เป็นต้น โดยการพักมีลักษณะเป็นแบบที่นักท่องเที่ยวหรือแขกผู้เข้าพักชำระเงินค่าเช่าโดยตรงแก่เจ้าของบ้าน (Lashley & Morrison, 2000) การจัดการโฮมสเตย์ที่ดึนั้น รัฐควีนส์แลนด์ (Queensland, 2015) กำหนดให้โฮมสเตย์ต่างๆ ต้องทำให้นักเรียนหรือนักศึกษาที่เข้าพักนั้นรู้สึกปลอดภัย รับฟังความต้องการของผู้เข้าพัก มีสิทธิ์ที่เข้าร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง อีกทั้งยังได้รับความเคารพในวัฒนธรรมของผู้เข้าพัก สามารถแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องได้ และผู้เข้าพักสามารถพิจารณาเลือกสิ่งที่เป็นประโยชน์กับตนได้ Loughborough College (2014) สรุปให้เห็นเพิ่มเติมว่าจำเป็นต้องมีการออกมาตรการหรือหลักจรรยาบรรณเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าพัก ขณะเดียวกันการจัดการโฮมสเตย์ต้องอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนด้วยเช่นกัน โดยที่ Agyeiwaah and Akyeampong (2013: 2) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำโฮมสเตย์สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในกานา พบว่า โฮมสเตย์กลายเป็นส่วนเติมเต็ม

ในด้านการให้บริการด้านห้องพักสำหรับนักท่องเที่ยว และลักษณะการให้บริการของโฮมสเตย์เองก็ทำให้มีรูปแบบที่แตกต่างจากที่พักอื่นๆ โดยทั่วไปโดยเฉพาะกับวัฒนธรรมของกลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทนี้ ทั้งนี้ (Kozak and Rimmington, 2000 : 260-269) ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจโดยรวมของนักท่องเที่ยวที่เข้าพักในโฮมสเตย์พบว่า ประสบการณ์ในการเดินทางท่องเที่ยวมีผลต่อความพึงพอใจในการเข้าพักในโฮมสเตย์รวมถึงไปถึงลักษณะของจุดมุ่งหมายของการเดินทางก็มีผลต่อความพึงพอใจด้วยเช่นกัน โดยที่ (Pearce, Philip & Lee , 2005 : 460-237) ศึกษาพบว่า การหนีจากความวุ่นวาย ความต้องการพักผ่อน ความสัมพันธ์อันดีของคนในครอบครัว และความต้องการพัฒนาตนเอง เป็นประเด็นหลักที่นำไปสู่การเดินทางท่องเที่ยว โดยปัจจัยดึงดูดที่ทำให้เข้าไปสู่การเดินทางจริงๆ ในสถานที่หนึ่งๆ ก็คือ วัฒนธรรมท้องถิ่นของสถานที่ๆ จะไป เช่น ความรู้สึกถึงบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น และความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น เป็นต้น สอดคล้องกับ (Buchanan and Espeseth, 2014 :2-3) สรุปไว้ว่า การให้บริการห้องพักแบบที่นอนและอาหารเช้า หรือที่เรียกว่า “Bed and Breakfast” หรือ “B&B” นั้นเป็นรูปแบบที่ให้บริการห้องพักแบบเช้าที่มีแนวโน้มได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยสมาคมผู้ให้บริการห้องพักแบบที่นอนและอาหารเช้าสหรัฐอเมริกา (American Bed & Breakfast Association) จำแนกไว้ 3 ลักษณะ ได้แก่ 1)การให้บริการห้องพักแบบที่นอนและอาหารเช้าในลักษณะโฮมสเตย์ หรือที่เรียกว่า “B&B Homestay” เป็นการจัดห้องพักภายในบ้านตั้งแต่ 1 ถึง 5 ห้องไว้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีอาหารเช้ารวมเป็นค่าห้องพักอยู่ในนั้น โดยมีการจัดทำป้ายสัญลักษณ์ให้ผู้เข้าพักได้ทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อห้ามต่างๆ ติดไว้ในพื้นที่เปิดให้แก่ผู้เข้าพักได้รับรู้และปฏิบัติตาม เพื่อป้องกันการรบกวนเพื่อนบ้านจากการดำเนินธุรกิจนี้ 2) การให้บริการห้องพักแบบที่นอนและอาหารเช้าในลักษณะธุรกิจที่ได้รับอนุญาตโดยดำเนินการภายในอาคาร จึงเรียกว่า “B&B Inn” รูปแบบนี้เป็นการจัดห้องพักในอาคารซึ่งจัดเตรียมไว้ให้บริการผู้เข้าพักจำนวนไม่เกิน 20 ห้อง หรืออาจอยู่ระหว่าง 5 ถึง 25 ห้อง โดยมีอาหารเช้าไว้ให้บริการรวมไว้กับค่าห้อง ทั้งนี้เจ้าของจะมีพื้นที่เล็กๆ เป็นส่วนตัวสำหรับพักอาศัย ซึ่งการดำเนินกิจการต้องอยู่ภายใต้กฎหมายข้อบังคับของท้องถิ่น รัฐ และรัฐบาลกลาง และ3) การให้บริการห้องพักแบบที่นอนและอาหารเช้าในลักษณะธุรกิจที่ได้รับอนุญาตโดยดำเนินการภายในพื้นที่เฉพาะ จึงเรียกว่า

“Country Inn”รูปแบบนี้จะจัดเตรียมไว้ให้กับกลุ่มรถบ้านเคลื่อนที่ (Automobile) ซึ่งจะมีการให้บริการร้านอาหาร และสิ่งอำนวยความสะดวกตลอดเวลา โดยมีทั้งอาหารเช้าและอาหารค่ำ ทั้งนี้มักให้บริการผู้เข้าพักจำนวนไม่เกิน 20 ห้อง ซึ่งการดำเนินกิจการต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ข้อบังคับของท้องถิ่น รัฐ และรัฐบาลกลาง ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติกฎหมายโฮมสเตย์ของแคลิฟอร์เนีย ในมาตรา 113893 ตามประมวลกฎหมายการค้าปลีกอาหารของแคลิฟอร์เนีย (California. CALIFORNIA RETAIL FOOD CODE. Excerpt from CALIFORNIA HEALTH AND SAFETY CODE PART 7. CALIFORNIA RETAIL FOOD CODE Effective January 1, 2015) ได้บัญญัติไว้ว่า การเข้มงวดเกี่ยวกับการให้บริการด้านอาหาร หมายถึงประเด็นดังต่อไปนี้ 1) มีการให้บริการห้องพักไม่เกินจำนวน 20 ห้องสำหรับการเข้าพักแบบค้างคืน โดยมีอาหารบริการเฉพาะผู้ลงทะเบียนเข้าพัก ซึ่งเป็นอาหารเช้าโดยทั่วไป แต่ไม่มีอาหารในมืออื่นๆ อีก ซึ่งทั้งหมดรวมอยู่ในค่าเช่าห้องตลอดคืน 2) ห้องพักที่เป็นฟาร์มเกษตรกรรม (Agricultural Homestay) ต้องประกอบด้วยสิ่งเหล่านี้ (A) มีห้องพักให้บริการไม่เกิน 6 ห้อง จำนวนผู้เข้าพักไม่เกิน 15 คน (B) มีสิ่งอำนวยความสะดวกตลอดคืน (C) มีอาหารบริการในเวลาใดก็ได้แก่ผู้เข้าพักที่ลงทะเบียน แต่ต้องรวมอยู่ในค่าเช่าห้องพัก (D) ค่าที่พักจะรวมไว้ด้วยค่าอาหาร (E) สถานที่ตั้งของโฮมสเตย์ตั้งอยู่ในฟาร์ม หรือเป็นส่วนหนึ่งของฟาร์ม โดยมีรายได้หลักจากการทำเกษตรกรรมในฟาร์ม (b) ทั้งนี้ไม่คำนึงถึง (a) โดยการให้บริการอาหารนั้นไม่จำกัดเฉพาะอาหารที่เป็นของว่างบริการแก่ผู้เข้าพักด้วยตนเอง (c) การบังคับใช้กฎหมายนี้เฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างผู้ดูแลโฮมสเตย์กับผู้เข้าพักเท่านั้น

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคโฮมสเตย์ของไทย พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของการธุรกิจโฮมสเตย์ได้แก่ ผู้ประกอบการ ชาวบ้าน ชุมชนสามารถมีรายได้เสริม เศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็งเพิ่มมากขึ้นจากกระแสความนิยมการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์มีเพิ่มมากขึ้นจึงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งนี้การจัดโฮมสเตย์หากมีการบูรณาการกับแผนยุทธศาสตร์ของท้องถิ่น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ทัศนคติของประชาชนในชุมชนในทิศทางเดียวกันแล้วย่อม

ก่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลในส่งเสริมพัฒนาธุรกิจโฮมสเตย์ ทั้งนี้หน่วยงานภาครัฐได้แก่ กรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนแนะนำกำกับดูแลกลุ่มชุมชนจัดทำโฮมสเตย์ในชุมชน ซึ่งหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นเองมีงบประมาณในการมุ่งส่งเสริมพัฒนาธุรกิจโฮมสเตย์อย่างจำกัดเนื่องจากภาระงานในหน่วยงานมีจำนวนมาก แต่ศักยภาพบุคลากรอำนาจของท้องถิ่นเองสามารถส่งเสริมสนับสนุนธุรกิจโฮมสเตย์ให้มีการบริหารจัดการร่วมกันได้

2. แนวทางการกำหนดนโยบายโฮมสเตย์ของไทย พบว่า แนวทางในการส่งเสริมธุรกิจโฮมสเตย์รัฐจำเป็นต้องเป็นหน่วยงานสำคัญในการบูรณาการในการเป็นหน่วยงานหลักในการรวบรวมความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน กำหนดระเบียบในการส่งเสริมสนับสนุนโฮมสเตย์ ควรมุ่งส่งเสริมพัฒนาความรู้ความเข้าใจการให้บริการที่ดี มีการจัดการตลาดให้กับกลุ่มโฮมสเตย์ ส่งเสริมสนับสนุนเงินทุนเพื่อป้องกันปัญหา เช่น ผู้สนใจยังขาดความรู้ความเข้าใจต่อแนวทางการจัดทำ โฮมสเตย์ เช่น ระเบียบ มาตรฐานตัวชี้วัดที่กรมการท่องเที่ยว กำหนดเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด การวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด การประชาสัมพันธ์เชิงรุกของโฮมสเตย์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบสถานที่พักโฮมสเตย์ การคาดการณ์ปริมาณจำนวนนักท่องเที่ยว การขาดทุน/งบประมาณในการปรับปรุงบ้านพักตามมาตรฐานที่กรมกำหนด ทำให้เกิดการลงทุนเพื่อแสวงหารายได้ที่มิใช่รายได้เสริม การจัดทำโฮมสเตย์ในชุมชนควรสอดคล้องกับทัศนคติของคนในชุมชนหรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ศักยภาพในการยกระดับคุณภาพการให้บริการ เช่น ทักษะการให้บริการที่ดี อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก หากแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ย่อมส่งผลดีต่อการพัฒนาธุรกิจโฮมสเตย์ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ประกอบการโฮมสเตย์มีความรู้แนวทางการให้บริการที่ดีเข้าใจต่อแนวทางการจัดทำโฮมสเตย์ เช่น ระเบียบ มาตรฐานตัวชี้วัดที่กรมการท่องเที่ยวกำหนดเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
2. ส่งเสริมการจัดทำกรวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด การประชาสัมพันธ์เชิงรุกของโฮมสเตย์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบสถานที่พักโฮมสเตย์ เพื่อการคาดการณ์ปริมาณจำนวนนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม
3. จัดหาแหล่งเงินทุน/งบประมาณพัฒนาคุณภาพการให้บริการของโฮมสเตย์
4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำโฮมสเตย์ในชุมชนและให้ความรู้กับคนในชุมชนเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของโฮมสเตย์
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ประกอบการมีศักยภาพในการยกระดับคุณภาพการให้บริการ เช่น ทักษะการให้บริการที่ดี ภาษา การจัดทำฐานข้อมูลหรือ อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกส่งเสริมสนับสนุนนโยบายการท่องเที่ยว โฮมสเตย์ให้เป็นการท่องเที่ยววิถีชุมชนหรือกำหนดนโยบายรณรงค์ประชาสัมพันธ์โฮมสเตย์
6. จัดตั้งหน่วยงานหรือคณะกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการกำกับดูแลผู้ประกอบการโฮมสเตย์
7. เป็นหน่วยงานกลางประสาน บูรณาการบริหารจัดการร่วมกันเพื่อประสิทธิภาพประสิทธิผลในการนำนโยบายกฎหมายไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- ทิพวรรณ พุ่มมณี. 2546. **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- Agyeiwaah, E and Akyeampong, O. 2013. **A Study of Home-Stay: Description of International Tourists' Profile in Kumasi, Ghana**. IFRA Nigeria
- Buchanan, R. and Espeseth, R. 2014. **Developing a Bed & Breakfast Business Plan**. University of Illinois. California. **California Retail Food Code**. Excerpt from **California Health And Safety Code Part 7. California Retail Food Code Effective January 1, 2015**
- Department of Education and Early Childhood Development. 2015. **Information for Homestay Providers and Third Parties**. www.education.vic.gov.au
- Kozak, M. and Rimmington, M. 2000. **Tourist Satisfaction with Mallorca, Spain, as an Off-Season Holiday Destination**. *Journal of Research*, 38(3), 260-269.
- Lashley, C. & Morrison, A. 2000. **In Search of Hospitality: Theoretical Perspectives and Debates**, Oxford: **Butterworth_Heinemann**, 200-218.
- Loughborough College. 2014. **Homestay Handbook 2013-2014**. <http://docs.loucoll.ac.uk/Staff%20Documents/Student%20Documents/Accommodation/Homestay%20Handbook%2013%2014%20%28Hosts%29.pdf>
- Lynch, P.& MacWhannell, D. 2000. **Home and Commercialised Hospitality**. In **Search of Hospitality: Theoretical Perspectives and Debates**, Oxford: **Butterworth_Heinemann**, 100-117.

วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2559)

- Pearce, Philip L., & Lee, U.T. 2005. **Developing the Travel Career Approach to Tourist Motivation.** Journal of Travel Research, 43(3), 460-237 Popular Library Inc., 1990.
- Queensland. 2015. **Education Queensland International Risk Management Strategy for Homestay Providers.** <https://pbc-shs.eq.edu.au>